

Notitie

'Vleermuizenonderzoek Langewijk 100, Dedemsvaart'

Auteur: ing. J.G. (Janneke) Lindenholz
Eindredactie: drs. I. (Iwan) Veeman
Project: 10-123
Datum: 26 oktober 2010
Status: Definitief

ecogroen advies bv

Postbus 625, 8000 AP Zwolle

t: 038 423 64 64

f: 038 423 64 65

info@ecogroen.nl

www.ecogroen.nl

1. Aanleiding en doelstelling

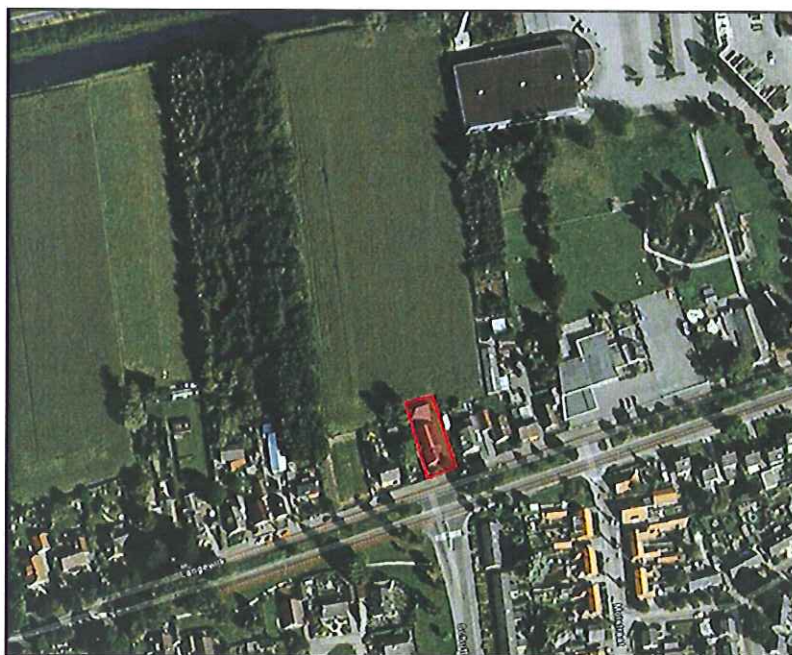
Advies- en Ingenieursbureau Oranjewoud (contactpersoon dhr. S. Hammink) heeft EcoGroen Advies BV verzocht een vleermuizenonderzoek uit te voeren ten behoeve van de sloop van een woning met bijgebouwen aan de Langewijk 100 te Dedemsvaart.

Tijdens een door Oranjewoud uitgevoerde Quicksan natuurtoets is op basis van de aanwezigheid van vraatsporen en uitwerpselen vastgesteld dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet kunnen worden uitgesloten in de betreffende bebouwing.

Het doel van dit onderzoek is in kaart brengen of vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing aan Langewijk 100. De achterliggende vraag daarbij is in hoeverre de eventuele aanwezigheid van in de Flora- en faunawet beschermde soorten consequenties heeft voor de voorgenomen plannen. Voorliggend onderzoek beschrijft de resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

2. Situatie

Het plangebied (zie figuur 1) ligt aan de rand van het stedelijke gebied van Dedemsvaart aan de Langewijk 100. De locatie bestaat uit een woning met bijgebouwen. Rond de bebouwing zijn verharding en enkele groenstructuren aanwezig.

Figuur 1: Luchtfoto van het onderzoeksgebied (bron kaartondergrond: Google earth).

3. Beschermingsstatus

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn Bijlage IV en in de Nederlandse Flora- en faunawet (tabel 3). In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat verblijfplaatsen¹ en andere cruciale functies niet verstoord of geschaad mogen worden. Zo is van veel vleermuissoorten bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs tussen hun verblijfplaatsen en foerageergebieden migreren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag vormen deze structuren (bijvoorbeeld bomenrijen en rijen woningen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Indien een vliegroute onmisbaar is voor een vleermuispopulatie is deze ook beschermd. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

In bijlage I is een wettelijk kader met nadere informatie over de Flora- en faunawet opgenomen.

4. Onderzoeksmethode

Het onderzoek heeft zich met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen. In de te slopen panden werden potentiële vaste verblijfplaatsen van soorten als Gewone dwergvleermuis, Laativlieger en Gewone grootoorvleermuis verwacht.

Volgens het protocol voor vleermuisonderzoek (zie ook kader 1 Protocol voor vleermuisonderzoek) dienen in deze situatie minimaal zes nachtelijke bezoeken verspreid over het jaar te worden uitgevoerd. Tijdens twee avondbezoeken - uitgevoerd op 7 en 27 april 2010 - is speciaal gelet op paarverblijfplaatsen van Gewone grootoorvleermuis. Paarverblijfplaatsen worden opgespoord door inventarisatie van roepende mannetjes. Twee nachtelijk bezoeken in de periode half mei/half juli zijn uitgevoerd om vast te stellen of de bebouwing door (andere) vleermuissoorten wordt gebruikt als vaste verblijfplaats (kraankolonie/zomerverblijf). Deze bezoeken zijn uitgevoerd op 3 juni en 16 juli 2010. Vervolgens zijn twee nachtelijke bezoeken in augustus/september uitgevoerd (op). Deze hebben zich gericht op balsoccaties/ paarverblijfplaatsen van vleermuizen.

Alle onderzoeken zijn uitgevoerd door één persoon en onder gunstige omstandigheden (>10°C, droog en weinig wind). Met behulp van een batdetector zijn (potentiële) invliegopeningen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing nauwlettend in de gaten gehouden. Daarnaast zijn eventueel aanwezige vlieg- en jachtroutes (migrateroutes) en foerageergebieden van vleermuizen in kaart gebracht.

Kader 1 Protocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakbeeraad van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van LNV) en de Zoogdiervereniging. Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht.

De deskundigen van EcoGroen Advies baseren de te volgen inventarisatie op het protocol, maar stemmen de strategie en inzet telkens af op de omvang en complexiteit van de locatie.

¹ Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraankolonies, paarverblijven, overwinteringplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden.

Tijdens de uitgevoerde veldbezoeken zijn waarnemingen van overige juridisch zwaarder soorten (onder andere broedvogels en Steenmarter) ook meegenomen.

5. Resultaten en conclusies

Vleermuizen

Vaste verblijfplaatsen
In het te slopen pand is tijdens het bezoek op 27 april een uitvliegende Gewone vleermuis waargenomen. Naar verwachting betreft het een zomerverblijfplaats van een mannetje. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd, mits voortgaand aan de sloop is vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn. Mannetjes van Gewone dwergvleermuis gebruiker per jaar namelijk circa 15 verschillende verblijfplaatsen waarvan slecht één als paarverblijf gedurende de maanden augustus en september. Paarverblijven (en ook Kraanverblijven) zijn echter niet aangetroffen.

Vliegroutes

Tijdens twee bezoeken (27 april en 3 juni) is een vliegroute van Laatvliegers (respectievelijk circa 17 en 29 exemplaren) waargenomen. Tevens is op 27 april een vliegroute van Gewone dwergvleermuizen (circa 23 exemplaren) waargenomen. In april vlogen de Laatvliegers en Gewone dwergvleermuizen langs de oostkant van het huis en in juni vlogen de Laatvliegers langs de westkant van het huis (zie bijlage II). Beide keren van zuid naar noord. De vleermuizen zijn zeer waarschijnlijk afkomstig uit het dorp op weg naar het buitengebied om daar te foerageren.

De sloop van het gebouw geeft geen aanleiding schade te veronderstellen aan de vliegroutes van vleermuizen. In de omgeving van het gebouw zijn diverse lijnvormige structuren aanwezig die door vleermuizen als vliegroute (kunnen) worden gebruikt. Wel is het van belang rekening te houden met de aanwezigheid van (de vliegroutes van) vleermuizen. Dit kan door spaarzaam om te gaan met het aanbrengen van kunstlicht in de nabijheid van lijnvormige (bos)elementen. Een type verlichting dat niet naar de omgeving verstrooid maar lokaal de grond verlicht - bijvoorbeeld zogenaamde 'marterverlichting' - heeft de voorkeur. Op deze wijze zal het plangebied en directe omgeving ook na de herinrichting haar functie houden als vliegroute. Wanneer dit advies in acht wordt genomen zijn negatieve effecten op vliegroutes niet te verwachten.

Foerageergebieden

Tijdens alle bezoeken zijn foeragerende Gewone dwergvleermuizen, Laatvliegers en Rosse vleermuizen (in totaal maximaal 6 exemplaren) waargenomen in het plangebied. Dit foerageergebied is echter niet van onmisbaar belang voor het voortbestaan van een populatie vleermuizen. In de omgeving is veel geschikt foerageerhabitat voorhanden. Bovendien is het plangebied ook in de nieuwe situatie geschikt als foerageergebied voor de betreffende vleermuissoorten.

Overige soorten

In de groenstructuren in de directe omgeving van de te slopen panden zijn diverse broedvogels van bos en struweel broedend te verwachten, onder andere Merel, Tijftjat, Vink, Houtduif, Roodborst en Winterkoning.

Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van alle aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Indien in de periode 15 juli-15 november gestart wordt met sloop- en kapwerkzaamheden, dient te worden nagegaan of in aanbouw zijnde nesten/ bewoonde nesten van de laatbroedende vogel Houtduif aanwezig zijn.

Gedurende de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan of sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van de andere zwaarder beschermde soorten zoals Steenmarter.

6. Hoofdconclusie

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geen aantasting van vaste verblijfplaatsen en/of belangrijke foerageergebieden van vleermuizen verondersteld. Wanneer spaarzaam wordt omgegaan met het aanbrengen van kunstilicht in de nabijheid van lijnvormige (bos)elementen zijn tevens geen negatieve effecten op vliegroutes te verwachten (zie ook hoofdstuk 5).

Het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet is hier voor vleermuizen niet aan de orde.

BILAGE I: DE FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontstuen. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantsoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *wissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratielroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóórdat laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

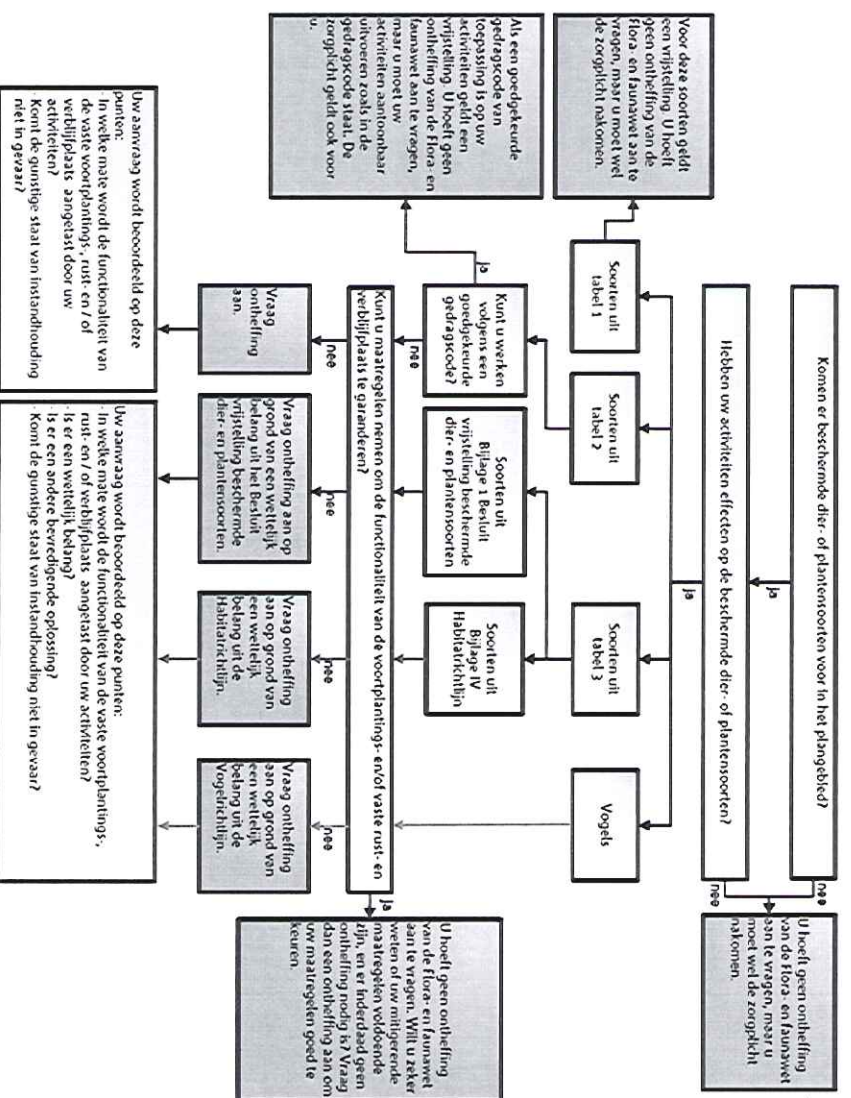
Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst

bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

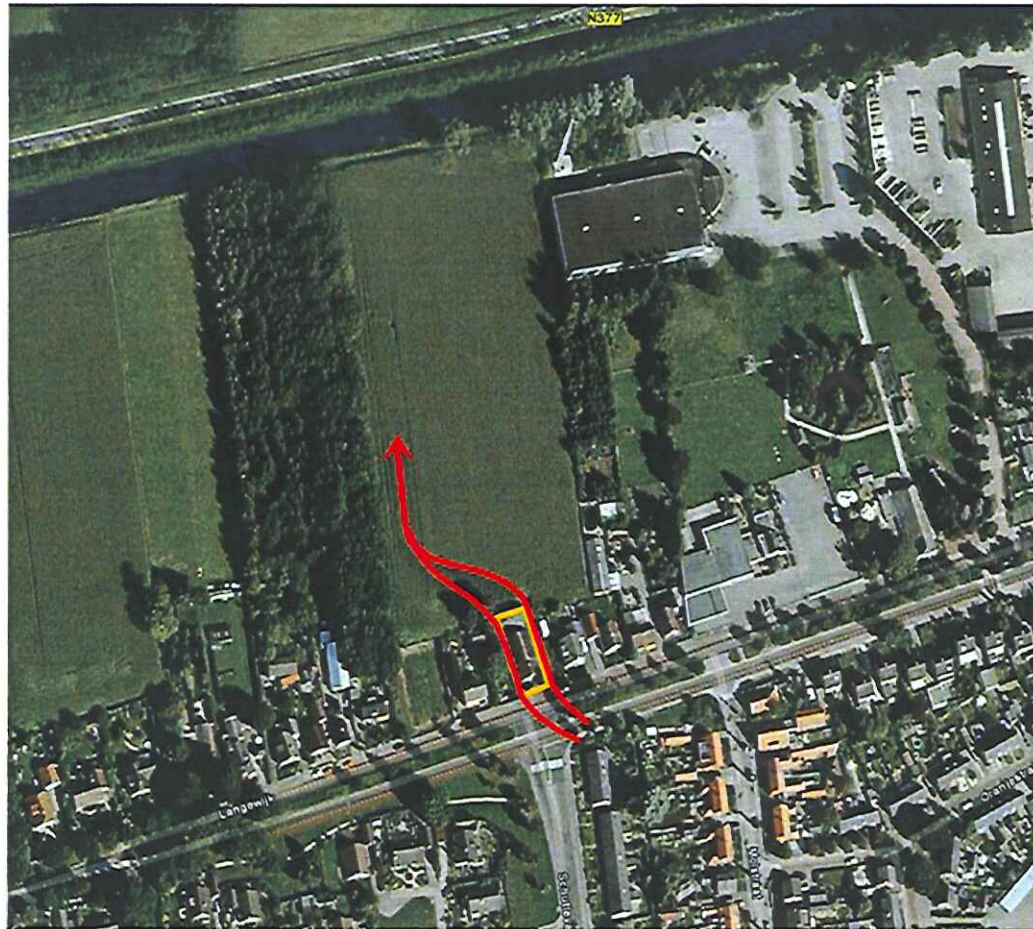
Toetsingschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op [www.minilnv.nl/Onderwerpen Natuur](http://www.minilnv.nl/Onderwerpen/Natuur/). U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d en de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

BIJLAGE II: INVENTARISATIEKAART

Vleermuisonderzoek Langewijk 100, Dedemsvaart

Vleermuizen

LEGENDA

➔ Vliegroure Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis

— Begrenzing plangebied

— Ondergrond

© ECOGROEN ADVIES BV 2010